

УДК 811.161.2'373.45=112.2(477.85),,188/192“
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-3-16>

Галина СЕНИК,
orcid.org/0000-0001-7146-2884
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна) h.senyk@chnu.edu.ua

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСИКИ З НІМЕЦЬКОЮ ЕТИМОЛОГІЄЮ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ НА БУКОВИНІ

Статтю присвячено дослідженню запозиченої лексики у німецько-українському дискурсі кінця ХІХ – початку ХХ століття, яке базується на аналізі двомовного словника, укладеного завдяки багаторічній клопіткій праці Володимира Кміцікевича та співпраці з іншими мовознавцями під псевдонімом гурту В. Спілка. Особливістю відбору лексичних відповідників до німецьких слів було використання широкого кола іноземної перекладної літератури та лексикографічних джерел з різних частин України. До реєстру словника також входять фразеологізми або сталі вирази, однак вони не займають велику його частину. Автор надавав перевагу відповідникам, які мали загальноукраїнське поширення, цим можна пояснити відносно невелику кількість діалектних та штучно утворених слів під впливом німецької мови. У словнику було виявлено деякі випадки лексичних та семантичних кальок, які доводять, що в українських говірках Буковини відбувався вплив німецької мови на інтерпретування певних слів або сталих виразів. Були досліджені також на лексичному рівні слова з німецьким етимологом. Головним автором лексикографічного джерела – німецько-українського словника є чернівецький мовознавець та перекладач Володимир Кміцікевич, співавторами якого був також гурт Спілка. Метою словника було навести словникові дефініції, які набули загальноукраїнського поширення. Однак, у ході аналізу зі словника було виокремлено 250 лексичних одиниць, утворених під впливом німецької мови. Серед досліджених слів за частинами мови виокремлюємо найбільше іменників (161 одиниця), 53 дієслова, 32 прикметники та всього 4 прислівники. Германізми були впорядковані за тематичними групами та за їх словотвірними особливостями. Більшість запозичених іменників перейшла в українську мову з галузі ремісництва, військової справи та побутових реалій. Були проаналізовані також ступені адаптації германізмів в українську та їх фонетичні і семантичні зв'язки з німецькою мовою. Лексико-семантичний аналіз показав, що досліджені лексичні одиниці є моно- та полісемічними, особливістю яких є смислова варіантність. Аналіз семантичних і лексичних кальок, утворених способом поморфемного або буквального перекладу у рідну мову, свідчить про те, що інтерференція відбувалась також і в напрямку з німецької на українську мову.

Початок минулого століття характерний і тим, що у місті Чернівці почала розвиватись письменницька діяльність, чимало літературних діячів були багатомовними, тому інтерферентні явища проникали у їх твори. Спроба мовця робити власні висловлювання, опираючись на правила та структуру рідної мови та встановлювати невідповідні зв'язки між обома мовами призводила до порушення мовних норм та помилок, тобто – інтерференції. Практично на усіх мовних рівнях відбувались зміни, які вплинули на розвиток української мови Буковини. Особливо помітною була інтерференція на лексичному рівні, буковинські говірки були розбавлені місцевими реаліями, побутовими словами та вигуками з буковинської німецької мови. Відбувалось також дослівне калькування іноземних словосполучень або морфологічні зміни різних частин мови в одному виразі або реченні.

Ключові слова: мовна інтерференція, буковинські говірки, мовні контакти, запозичення, калька.

Halyna SENYK,
orcid.org/0000-0001-7146-2884
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Germanic, General and Comparative Linguistic
Yurij Fedkovych Chernivtsi National University
(Chernivtsi, Ukraine) h.senyk@chnu.edu.ua

LEXICAL-SEMANTIC ANALYSIS OF THE LEXIS WITH GERMAN ETYMOLOGY AT THE END OF THE 19TH CENTURY – BEGINNING OF THE 20TH CENTURY IN BUKOVYNA

The article is dedicated to the investigation of borrowings in German-Ukrainian discourse in the early twentieth century, which is based on the bilingual dictionary that was compiled due to a thorough work of many years of Volodymyr Kmitsykevych and collaboration with other linguists under the pseudonym of the society V. Spilka. The peculiarity of the choice of lexical correspondences to German words was the use of a great range of foreign literature in translation and

lexicographical sources from different parts of Ukraine. The register of the dictionary contains phraseological words or idioms but they do not take a great part of it. The author gave preference to equivalents which had a general Ukrainian spread that is the reason of a relative small number of dialect and artificially created words under the influence of the German language. Some cases of lexical and semantic loan-translation were distinguished in the dictionary which prove that there was the influence of German on interpretation of some words and idioms in Ukrainian proverbs of Bukovyna. In the Ukrainian language the words with German etymon on the lexical level on the base of lexicographical sources – German-Ukrainian dictionary, published at the beginning of the last century, were investigated. The main author of it is a linguist and translator from Chernivtsi Volodymyr Kmitysykevych and co-authors were also the society V. Spilka. The aim of the dictionary was to give dictionary definitions which had a general Ukrainian spread. However, in the process of the analysis 250 lexical units were distinguished which were created under the influence of German. Among the investigated words according to parts of speech we determine the biggest number of nouns (161 units), 53 verbs, 32 adjectives and only 4 adverbs. German words were compiled according to theme groups and word-building peculiarities. Most of the borrowed nouns in the Ukrainian language came from the field of workmanship, military service and everyday realities. Levels of adoption of German words in the Ukrainian language and their phonetic and semantic ties with the German language were analyzed. Lexical-semantic analysis showed that the investigated lexical units are mono- and polysemantic, the peculiarity of which is a meaning variety. Semantic and lexical loan-translations were analyzed which were created by morpheme way or word for word translation in the native language. They are the proof that the interference was in the direction from German into Ukrainian.

The beginning of the last century is also characterized by the fact that in Chernivtsi city started developing literary activity. Many authors were multilingual, so the interference phenomena penetrated into their works. The speaker's attempt to make his own statements based on the rules and structure of the native language and to establish inappropriate connections between the two languages led to interference. At that time, the German language penetrated into the Ukrainian language mainly through the press and literature, the state apparatus and military service, and significantly influenced the spiritual, cultural and educational development of the region. Thanks to the German-speaking population and Austrian influence, the Ukrainian language was enriched with German words, and Chernivtsi became a cultural and educational center, which is still multinational.

Key words: *language interference, bukovynian proverbs, interjections, language contacts, borrowings, loan-translation.*

Одним із наслідків міжмовної інтерференції у кінці XIX – початку XX століття на Буковині була зростаюча кількість мовних запозичень, а також лексичних і семантичних кальок в українській мові. Позамовним чинником виникнення запозичень був соціальний аспект, міцно пов'язаний із стрімкими змінами або процесами, які відбувались у соціумі, у нашому випадку – довгочасне перебування Буковини під Австро-Угорщиною, а також попередніми контактами з німецькомовним населенням. Розмовний дискурс повпливав також на виникнення оказіональних запозичень (оказіоналізмів), які утворюються за допомогою наявних у мові або нових словотвірних моделей та містять характерне експресивне забарвлення, проте у подальшому не входять до узусу та загальноживаного словника української мови. *Актуальність* дослідження зумовлена зростанням тенденції сучасних лінгвістичних праць на дослідження українсько-німецьких мовних контактів на Буковині, внаслідок яких відбувались інтерферентні явища. Колосальна культурна та літературна спадщина цього краю дає можливість для більш детального дослідження впливу міжмовної взаємодії. *Наукова новизна* одержаних результатів полягає у тому, що дане дослідження аналізує інтерферентний вплив німецької мови на українську мову у кінці XIX – початку XX ст. на усіх мовних рівнях, пропонує класифікацію запо-

зичених слів, виявляє морфологічні та лексико-семантичні особливості.

Дослідженню мовних змін у цьому краї приділили значну увагу такі науковці, як І. Яцюк, О. Огуй, Д. Костюк, М. Кочерган та Г. Сеник. У їх роботах здійснено класифікацію та аналіз інтерференцій на основі різноманітних джерел того часу. Однак, вагома кількість літератури та публікацій і досі залишається невивченою, що дає підґрунтя для подальших досліджень у цій галузі.

Мета дослідження – проаналізувати і покласифікувати запозичену лексику з німецькою етимологією на основі двомовного словника Володимира Кміцикевича та виокремити лексичні і семантичні кальки. Завданням є визначити інтенсивність та закономірності у вживанні лексичних одиниць із німецьким етимомом. Матеріалом стали 250 лексичних одиниць «Німецько-українського словаря» (1912 р.) В. Кміцикевича та В. Спілки.

Задля досягнення та розв'язання заданої мети дослідження, що базується на комплексному аналізі лінгвістичної інтерференції як результату міжмовної взаємодії у дискурсі міжмовної комунікації на прикладі словника В. Кміцикевича та В. Спілки, було використано наступні *методи дослідження*: статистичний (метод кількісних підрахунків дозволив провести статистичну систематизацію тематичних і структурно-семантичних

варіантностей запозичень з німецької мови), словотвірний, типологічний, етимологічний, зіставний та описовий методи. Словотвірний аналіз – методика встановлення процесу творення слова і його місця у словарній підсистемі мови. Типологічний метод направлений на окреслення загальних мовних ознак та закономірностей та їх класифікацію на групи. Етимологічний аналіз опирається на порівняльно-історичний метод для простеження походження лексем. Зіставний метод спрямований на дослідження відмінностей між двома мовами. Описовий метод використовується для класифікації, відбору та відтворення фактичного матеріалу.

В українській мові на лексичному рівні були досліджені слова з німецьким етимом на основі лексикографічного джерела – німецько-українського словника, який був опублікований у Чернівцях на початку минулого століття у 1912 році. Головним автором словника став чернівецький мовознавець та перекладач Володимир Кміцикевич, співавторами якого був також гурт Спілка. Німецька назва німецько-українського словника В. Кміцикевича та В. Спілки звучала як «*Deutsch-ukrainisches (-ruthenisches) Wörterbuch bearbeitet von W. Kmicykewytsch und W. Spilka*». Цікаво, що Спілка В. – це був спільний псевдонім гуртка укладачів цього словника: Ю. Кобилянський, Л. Когут, З. Кузеля, В. Сімович, Є. Цаплер, І. Воробкевич, М. Кордуба, І. Федорович, С. Яричевський, Л. Єх. Сам словник був присвячений Івану Франку та Ользі Кобилянській.

Метою словника було подати словникові дефініції, які набули загальноукраїнського поширення. Однак, вже ж у ході аналізу зі словника було виокремлено 250 лексичних одиниць, які були утворені під впливом німецької мови. Серед проаналізованих нами лексичних одиниць налічуємо 161 іменник, 52 дієслова, 32 прикметники та 4 прислівники. Іменники з німецьким етимом систематизовані за тематичними групами, а також за структурно-семантичними і морфологічними особливостями. Переважна кількість іменників утворена за допомогою суфіксальних дериватів та належить до слів у галузі ремісництва, побуту або військової справи. Дослідження лексем у німецько-українському словнику В. Кміцикевича дало можливість прослідкувати ступені їх адаптації, а завдяки етимологічному та типологічному аналізу було встановлено фонетичні та семантичні зв'язки з німецькою мовою в обраних лексичних одиницях.

Розглянемо докладніше лексичні запозичення, які можна поділити на дві категорії – моносемічні

і полісемічні. Дослідниця О. Гвоздяк у своїх працях (Гвоздяк, 2008: 117) наводить класифікацію таких запозичень, що на нашу думку є доцільною для аналізу обраних нами прикладів.

Моносемічними запозиченнями є ті слова, які мають лиш одне значення та поділяються на наступні підгрупи:

– запозичення, які зберегли своє початкове значення у мові-реципієнті без жодних змін у його значенні. Прикладом слугують наступні лексеми:

1) *нім. Wachmeister* – *вахмістер* (військове звання унтер-офіцерського складу кавалерії і артилерії в армії деяких європейських країн) (Кміцикевич, 1912: 592);

2) *австр. нім. Riemer* – *римар* (майстер, який виготовляє ремінну зброю) (Кміцикевич, 1912: 416);

3) *нім. Lebensrente* – *досмертна рента* (досмертна оренда) (Кміцикевич, 1912: 332);

4) *нім. Deichsel* – *дишель* (товста жердина, прикріплена до передньої частини воза або саней, що використовується для запрягання коней і допомагає правити ними) (Кміцикевич, 1912: 122).

– запозичені слова, у яких відбулась моносемізація значень, а саме ті, які у німецькій мові мали два і більше значень, а в українську перейшли лиш з одним, яке позначало точний предмет або явище, тобто стали моносемічними:

1) *нім. Regulierung* – *регуляція* (у німецькій означає оплату рахунку, регулювання, регламентацію, а в українській лиш одне значення – регулювання) (Кміцикевич, 1912: 411);

2) *нім. Rate* – *рата*, *сплат(к)а ратами*, має 3 основних значення у німецькій: 1. *частина (грошової суми)*; 2. *внесок*; 3. *рівень, показник*. В українській означає «*частина платежу*» (Кміцикевич, 1912: 406).

Друга група запозичень є полісемічною, тобто має кілька значень у німецькій мові та також ділиться на певні підгрупи:

– запозичення декількох значень полісемічного слова:

1) *нім. Handel* – *гандель*, *гандльованє* (Кміцикевич, 1912: 248), запозичено зі значенням *купівля-продаж, торгівля*;

2) *нім. laden* – *ладувати* (Кміцикевич, 1912: 325), охоплює декілька значень: 1) *заряджати*; 2) *вантажити*; 3) *лагодити*;

– збільшення значень слова, мовці переймали не тільки усі значення слова у німецькій, але й додавали своє (нова конотація слова):

3) одним з прикладів є український відповідник німецького слова «*Armband*», яке наводиться як «*нараменник*» (Кміцикевич, 1912: 41).

У німецькій це слово мало значення браслету або ремінчика від годинника, в українському тлумачному словнику слово «нараменник» тлумачиться як «наплічник»;

4) нім. *Arrest* – *арешт* (Кміцикевич, 1912: 41), у німецькій мові подаються лиш два значення – це позбавлення волі та конфіскація, в українській їх три: 1) позбавлення волі, взяття під варту когонебудь; 2) судова заборона вільно розпоряджатися власним майном; 3) приміщення для осіб, позбавлених волі, в'язниця.

Відповідно до характеру семантики і мотивації запозичення нових лексичних одиниць з німецької мови, запозичені слова у буковинських говірках діляться на такі групи:

– запозичені лексеми, які слугують лексичним дублетом українських слів: нім. *Wasserkur* – укр. гов. *водна курація* – укр. *водне лікування*; нім. *Wagschale* – укр. гов. *шальки* – укр. *важки*; нім. *Urlaub* – укр. гов. *урльоп* – укр. *відпустка*; нім. *Tapete* – укр. гов. *танета* – укр. *шпалера*; нім. *treffen* – укр. гов. *трафляти* – укр. *потрапляти*; нім. *Stechler* – укр. гов. *штихар* – укр. *рисовник*; нім. *Schraube* – укр. гов. *шруба* – укр. *гвинт*; нім. *Schelm* – укр. гов. *шельма* – укр. *хитрун*;

– запозичення, які позначають реалії або слова з суспільно-політичної тематики, тобто такі лексеми є абсолютно новим в українському мовному середовищі: нім. *Kreuzer* – укр. *трейцар* (*мідна австрійська монета, сота частина гульдена*); нім. *Ladeschein* – *ладунковий квит* (*документ на вантаж*); нім. *Wachmeister* – *вахмістер* (*військове звання*).

Неабияку увагу варто також приділити лексичним і семантичним калькам, які ми помітили під час аналізу лексем, оскільки саме вони є яскравим прикладом міжмовної інтерференції на території Буковини початку XX століття. Подібних випадків таких кальок ми нараховуємо близько десяти. Зупинімося докладніше на визначенні терміну калька. Більшість лінгвістів (Б. М. Головіт, С. В. Гриньов, С. В. Дружб'як, Л. П. Єфремов, К. А. Левковська, Д. С. Лотте, О. О. Реформатський, М. Д. Степанова, М. М. Шанський) характеризують її як слово або вислів, утворені механічним способом, де внутрішня форма запозичена, а зовнішня перекладена, у нашому випадку українською мовою. Таким чином, німецькі мовні або граматичні конструкції підлаштовувались під українську мову, такі кальки перебирали тільки семантичну структуру або значення іншомовної лексичної одиниці (Клімчук, 2012: 155).

За припущенням Г. Бідера, практично усі новоутворення західноукраїнських авторів кінця

XIX – початку XX століття не є оригінальними, а утворені внаслідок копіювання чужоземних відповідників (Бідер, 2007: 87). Словотвірне (лексичне) калькування відбувається шляхом поморфемного перекладу іншомовного слова. Семантичні кальки, або як їх ще можна назвати, семантичні германізми виділяються тим, що запозичують переносне значення мови-моделі та розширюють своє власне значення. Вони виникають тоді, коли контакти між обома мовами настільки тісні, що мовці підсвідомо починають переносити семантичні відтінки, які властиві іншомовним лексемам.

Згідно з нашими спостереженнями, значна частина словотвірних кальок німецької етимології є запозиченнями граматичної системи німецької мови. Розгляньмо перший приклад, наведений у словнику фразеологізм до дієслова «haben»: *alle Hände voll zu tun haben* – *мати повно до роботи* (Кміцикевич, 1912: 247). Відповідниками до подібної фразеологічної кальки в українській мові є вирази «мати справ по горло» або «мати багато справ». У сталому виразі «zu tun haben» (мати справу) прийменник «zu» перенесений у мову-реципієнт дослівно як «до».

Прикладом напівкальки у словнику є переклад виразу «*die Spitzen der Behörden*» (Кміцикевич, 1912: 473), яке подається у трьох варіантах: «шпиці властей», «вершки властей», «найвисші чини». Перший вираз подається на початку, у зв'язку з цим можна зробити висновок, що він був уживаний на той час. Тлумачний словник української мови фіксує декілька похідних лексем від слова «шпиці». «Шпиць» має німецьку етимологію та позначається як 1) вершина бастиону та 2) загострений верх шпилью або стіни, тим часом як «шпиця» – це один з дерев'яних або металевих стрижнів, що з'єднують маточину колеса з ободом, або у другому значенні з позначкою *dial.* означає шпиль (вершина гори). Можна зробити припущення, що саме останнє значення «*вершина, шпиль*» відповідає німецькому «*Spitze*» у поданому фразеологізмі.

Прикметник «*міродатний*» – «*massgebend*» (Кміцикевич, 1912: 348) є лексичним калькуванням, оскільки є перекладеним поморфемно від німецьких слів «*das Maß*» – «*міра*» та «*geben*» – «*давати*», у літературній українській мові означає «авторитетний», «провідний». Слово «міродатний» зареєстроване в онлайн словниках під розділом «українська літературна мова на Буковині у кінці XIX – початку XX століття».

Необхідно також зупинитись на сталому виразі «*Beistand leisten*» – «*нід-помагати*» (Кміцикевич,

1912: 84), український варіант якого є також словотвірною калькою. Німецький дієслівний префікс «bei» (у цьому випадку «під» переданий буквально. У словнику української мови «під-помагати» є синонімом до слова «допомагати», однак з обмежувальною позначкою *розмовне*.

Цікаво, що перший відповідник, наданий В. Кміцикевичем до німецького іменника композита «*Einflüsterer*» як «*підшепач*» (Кміцикевич, 1912: 140) ми не знайшли зареєстрованим у жодному з доступних лексикографічних джерел, однак наступні наведені слова містяться в українських словниках: *шепотинник* (з позначкою *діалектне* слово, з двома значеннями: шептун, обмовник або дрібний базарний торговець) та *наушник*. Можемо припустити, що іменник «*підшепач*» утворений через словотвірне копіювання німецького префіксу «ein» та іменнику «*Flüsterer*» – «шептун/шепчач».

У фразеологізмі «*легковажити собі що*», який подається як відповідник до німецького застарілого виразу «*sich über etw. hintansetzen*» (відсувати на другий план, не зважати на щось) (Кміцикевич, 1912: 277), під впливом німецької відбулись певні зміни на морфологічному рівні. Словник української мови фіксує недоконане дієслово «легковажити» у двох значеннях: 1. ставитися легковажно до кого-, чого-небудь; 2. бути легковажним. Проте, у поданому нами виразі зберігся ще німецький зворотний займенник «*sich*» – «собі». Схожим прикладом є також німецький вираз «*jmdm etw. zur Schuld legen*» (Кміцикевич, 1912: 451), який в українську переклали буквально, навівши при цьому ще один відповідник: 1. *брати кому що за вину*; 2. *звинуватити когось в чомусь*.

Здійснений аналіз дає змогу дійти висновку, що для німецьких лексичних запозичень притаманна словотвірна різноманітність і характерні полісемія і моносемія. Лексико-семантичний аналіз показав, що досліджені лексичні одиниці є моно- та полісемічними, особливістю яких є смислова варіантність. До того ж, були проаналізовані семантичні та лексичні кальки, утворені способом поморфемного або буквального перекладу у рідну мову, вони є доводом того, що інтерференція відбувалась також і в напрямку з німецької на українську мову. На семантичному рівні помітно, що значення багатозначних слів переходять в українські говірки як у декількох смислах, так і лиш в одному тлумаченні слова, а переважна більшість германізмів слугувала у якості лексичних дублетів до українських слів або на позначення місцевих реалій. Лексичні і семантичні кальки були присутніми також у фразеологічних або стійких виразах, вони є прикладом того, що інколи мовці підсвідомо переносили морфемну або синтаксичну систему німецької мови в українську. За даними лексико-семантичного аналізу обрані лексеми поділяємо на полі- та моносемічні та їх підгрупи. Окрім того, у словнику було виявлено деякі випадки лексичних і семантичних кальок, які доводять, що в українських говірках Буковини відбувався вплив німецької мови на інтерпретування певних слів або сталих виразів. Їх відмінність від звичайних запозичень полягає у тому, що мовці перекладали на українську дослівно або поморфемно самі слова, а внутрішня їх форма є запозичена. На морфологічному рівні також були певні зміни, що відзначались у зміні граматичних конструкцій українського речення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бідер Г. Про мовознавчу термінологію Івана Франка : *Аспекти наукових і мовних контактів*. Ucrainistica : зб. наук. праць. Кривий Ріг. 2007. С. 80–89.
2. Гвоздяк О.М. *Запозичення з німецьким етимологом у структурі українських говірок Закарпаття*. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. пр. / відпов. ред. І.В. Сабалош; відпов. за вип. О. Миголінець; ред.кол.: В.В. Барчан, Л.О. Белей, Ю.М. Бідзіля та ін. Ужгород, 2008. Вип. 12: Українська діалектна лексика як об'єкт словникарства та лінгвогеографії. С. 116–118.
3. Клімчук Г. П. *До питання лексичного та семантичного калькування в публіцистиці М. Грушевського*. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2012. Вип. 7(2). С. 150–161.
4. Кміцикевич В. Ф., Спілка В. *Німецько-український словар*. Чернівці: Накл. Української накладні, 1912. 672 с.
5. Кочерган М. П. *Вступ до мовознавства: підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. К.* : Академія, 2000. 368 с.
6. Слаба О. В. *Морфологічна адаптація запозичень у сучасній німецькій мові*. Закарпатські філологічні студії. 2019. Вип. 8. С. 36–40.
7. *Словник буковинських говірок* / заг. ред. Н. В. Гуйванюк. Чернівці: Рута, 2005. 687 с.
8. Ткачівський В. В. *Австрійські та германістичні в говірках населення Галичини. Non progredi est progredi*: збірник на пошану Паславської Алли Йосипівни, доктора філологічних наук, професора; Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів: ПАІС, 2013. С. 267–273.
9. Nübling D. Die prototypische Interjektion: Ein Definitionsvorschlag. *Zeitschrift für Semiotik*. 2004. 26, 1/2. S. 11–45.
10. Oguj O. *Interkulturelle Diskurskontakte Deutsch vs. Buchenländisch – Ukrainisch (bzw. ihr Interferenzgrad) in der Bukowina (1900–1920)* Concordia Discors vs Discordia Concors 3: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Translation and CrossCultural Strategies. Suceava: Stefan cel Mare University Press, 2011. P. 189–212.

REFERENCES

1. Bider H. Pro movoznavchu terminolohiiu Ivana Franka : Aspekty naukovykh i movnykh kontaktiv [On the linguistic terminology of Ivan Franko : Aspects of scientific and linguistic contacts]. *Ucrainistica: a collection of scientific papers*. Kryvyi Rih. 2007. pp. 80–89 [in Ukrainian].
2. Hvozdiak O.M. Zapozychennia z nimetskykh etymonom u strukturi ukrainskykh hovirok Zakarpattia [Borrowings with German etymon in the structure of Ukrainian dialects of Transcarpathia]. *Modern Problems of Linguistics and Literature Studies: a collection of scientific papers / edited by I.V. Sabadosh. Sabadosh; responsible for the issue O. Myholynets; editorial board: V.V. Barchan, L.O. Beley, Y.M. Bidzilia and others. Uzhhorod, 2008. Issue 12: Ukrainian dialectal vocabulary as an object of dictionaries and linguistic geography*. pp. 116–118 [in Ukrainian].
3. Klimchuk H. P. Do pytannia leksychnoho ta semantychnoho kalkuvannia v publitsystytsi M. Hrushevskoho [On the issue of lexical and semantic calquing in M. Hrushevsky's journalism]. *Philological studies. Scientific Bulletin of Kryvyi Rih State Pedagogical University*. 2012. Issue 7(2). pp. 150–161 [in Ukrainian].
4. Kmitykevych V. F., Spilka V. Nimetsko-ukrainskyi slovar. [German-Ukrainian dictionary]. Chernivtsi: Nakl. Ukrainian waybill, 1912. 672 p. [in Ukrainian].
5. Kocherhan M. P. Vstup do movoznavstva: pidruch. dla stud. filol. spets. vyshch. navch. zakl. [Introduction to linguistics: a textbook for students of philology specialties of higher educational institutions]. K. : Akademiia, 2000. 368 p. [in Ukrainian].
6. Slaba O. V. Morfolohichna adaptatsiia zapozychen u suchasni nimetski movi. Zakarpatski filolohichni studii [Morphological adaptation of borrowings in modern German. Transcarpathian philological studies]. 2019. issue 8. 2019. pp. 36–40 [in Ukrainian].
7. Slovyk bukovynskykh hovirok / zah. red. N. V. Huivaniuk [Dictionary of Bukovinian dialects / edited by N. V. Huivaniuk]. Chernivtsi: Ruta, 2005. 687 p. [in Ukrainian].
8. Tkachivskyi V. V. Avstriizmy ta hermanizmy v hovirkakh naseleattia Halychyny. Non progredi est progredi: zbirnyk na poshanu Paslavskoi Ally Yosypivny, doktora filolohichnykh nauk, profesora; [Austrianisms and Germanisms in the dialects of the population of Galicia. Non progredi est progredi: a collection in honor of Alla Paslavska, Doctor of Philology, Professor]; Ivan Franko National University of Lviv. Lviv: PAIS, 2013. pp. 267–273 [in Ukrainian].
9. Nübling D. Die prototypische Interjektion: Ein Definitionsvorschlag. *Zeitschrift für Semiotik* [The prototypical interjection: a proposed definition. *Journal of Semiotics*]. 2004. 26, 1/2. pp. 11–45. [in German].
10. OGuy O. Interkulturelle Diskurskontakte Deutsch vs. Buchenländisch – Ukrainisch (bzw. ihr Interferenzgrad) in der Bukowina (1900-1920) [Intercultural Discourse Contacts German vs. Bukovinian Ukrainian (or their Degree of Interference) in Bukovina (1900–1920)]. *Concordia Discors vs Discordia Concors 3: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Translation and Cross Cultural Strategies*. Suceava: Stefan cel Mare University Press, 2011. pp. 189–212. [in German].